

POTUTAHI FAKAFEITU'U 'O KAIKOURÁ

Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai Fakatāutahá

Kamata lau mei: Tisema 2017 pea 'e lava ke liliu 'o 'ikai toe fanonganongo atu.

FAKATAPUTAPUI KI HE FINGOTA 'I KAIKOURÁ MAKATU'UNGA 'I HE MOFUIKÉ - VAKAI KI HE MAPE 'I LOTÓ

FIEMA'U 'A E NGAACHI TU'UTU'UNI 'I HO'O TELEFONI?

Ngāue'aki 'emau sēvesi free-text.

'Ohifo 'emau polokalama app ta'etotongi ki ho'o smartphone.

VAKAI KI HE TU'A TAKAFÍ KI HE FAKAIKIKÍ.

Ministry for Primary Industries
Manatū Ahu Matua

Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá

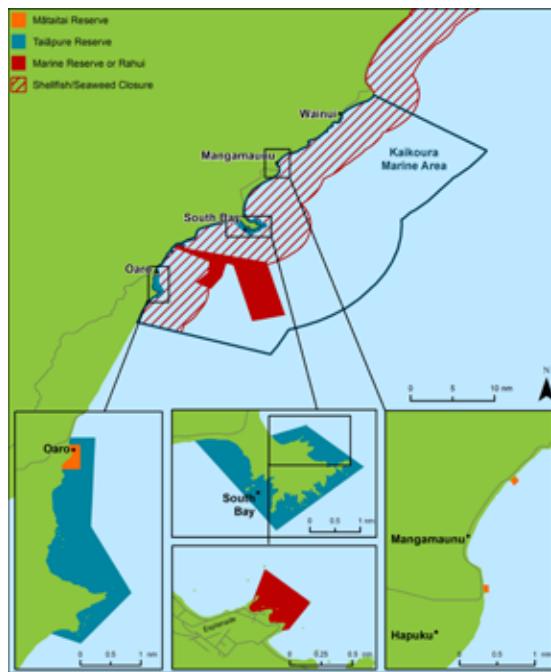
Puipuitu'a

'I he 2005 na'e fokohu'u ai 'a e Te Korowai o Te Tai o Marokura (Kaikoura Marine Guardians pe ko e Kau Tauhi 'o e Potutahi Kaikourá) 'ia ko ha kulupu 'eni 'o e ngaahi iwi, komiuniti peoa mo e ni'ihi kehe 'oku nau fie kaunga ki hení. 'I he ta'u 'e fitu, na'e fo'u ai 'e he Kau Tauhi ha fa'unga ngāue ke tokangaekina'a'ki 'a e 'ātakai 'o e potutahi Kaikourá. 'I he ta'u 2014, na'e fokotu'u ai 'a e Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá (Kaikoura Marine Area) ko ha feitu'u mavahe ia 'i loto 'i he FMA Tonga-Hahaké. 'Oku 'i ai 'a e ngaahi feitu'u malu'i makehe 'oku kau ki ai 'a e; ngaahi feitu'u Taiapure (kaungā leva'i fakatahu mo e kau toutai fakafeitu'u), ngaahi mātaita'i (leva'i 'ata'atā pē 'e he tangata whenua), ngaahi potutahi fakatolonga'anga mo e fakamalumalumā'anga 'o e ngaahi me'amou'i i tahí, 'a ia 'oku kau ki ai 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue ki he toutai kau liliu pe fakalelei'i mo e ngaahi tu'utu'uni kuo fokotu'u ke malu'i 'a e 'ātakai makehe mo pelepelengesi 'o Kaikourá.

'Oku tu'u 'i fē 'a e Potutahi Toutai 'o Kaikourá?

Ko e Potutahi Fakafeitu'u Kaikourá 'oku kātoi ia 'i loto 'i he fukahi tahi 'oku takatakai' 'e he laine 'oku kamata mehi he tu'unga lotoloto o e taimi taumālie 'a e tahí (mean high-water mark) mei Clarence Point ('i he tikili 42°09.809° Sauté mo e 173°56.379° Hahaké); pea hoko atu mei ai 'i he laine fakahangatonu 'o fou faka tonga-hahake ki he tu'unga 'i he tafa'aki ki tu'a (outer limit) 'o e potutahi fakapule'angá (territorial sea) ('i he tikili 42°16.440° Sauté mo e 174°09.855° Hahaké); pea hoko atu mei ai 'o hu'u ki he tonga-hihifó 'o fakatatau hake ki he tafa'aki ki tu'a 'o e potutahi fakapule'angá ki ha tu'unga 'i he tikili 42°40.715° Sauté mo e 173°44.093° Hahaké; pea hoko atu mei ai 'i he laine fakahangatonu 'o hu'u ki he tokelau-hihifó ki ha tu'unga 'i he tu'unga lotoloto 'o e taimi taumālie 'a e tahí mita 'e 300 mei he tokelau 'o e ngutu'i vaitafe Conway River (tikili 42°36.909° Sauté mo e 173°28.173° Hahaké); pea hoko atu mei ai 'o hu'u ki he tokelau-hahaké 'o fakatatau hake ki he tu'unga lotoloto 'o e taimi taumālie 'a e tahí 'o a'u ki he tu'unga na'e kamata mei aí.

'Oku kau 'i he potutahi ni 'a e Mangamaunu Mātaitai, Oaro Mātaitai, Te Waha o te Marangai Mātaitai, Te Taumanu o Te Waka a Māui Taiapure, Oaro-Haumuri Taiapure, Te Rohe o Te Whānau Puha Whale Sanctuary, Ōhau New Zealand Fur Seal Sanctuary pea mo e Hikurangi Marine Reserve.

Toutai Fakatāutahá

Ko e 'Uhinga 'oku Mahu'inga ai 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Toutai Fakatāutahá

Ko e toutai ko e taha ia 'i he ngaahi fakahauē manakoa taha 'i natula 'i Nu'u Silá. Ko e kau toutai fakatāutahá (ko ha taha 'oku 'i kai toutai ke fakatau atu) 'oku nau 'ave 'a e ika tala mo e fingota lahi 'upito 'i he ta'u kotoa pē. Ke mahino 'e kei tu'uloa 'a e ngaahi ma'u'anga iká, 'oku fokotu'u 'e he MPI ha ngaahi tu'utu'uni pea mo toutai fakapopotopó, 'oku tokoni 'a e kau toutai ke fakapapau ki 'e kei 'i ai pē ha ika 'i he 'ahó ni, 'apongipongi pea 'i he ngaahi to'utangata 'e muimui maí.

Ko e hā 'a e ngaahi me'a 'oku kāpui 'i he ngaahi tu'utu'uni?

Ko ha taha pē 'oku toutai fakatāutaha, kuo pau ke ne muimui ki he ngaahi tu'utu'uni fekau'aki mo e:

- fakangatangata 'o e ika ki he 'aho takitaha (mata'iika 'e fiha 'e lava ke tauhí);
- ngaahi fakangatangata ki he lalahi fakalao 'o e iká (lalahi 'o e ika 'e lava ke ke tauhí);
- ngaahi fakangatangata ki he fa'ahinga 'o e iká (fa'ahinga ika 'e lava ke ke tauhí);
- ngaahi feitu'u 'oku tāpuni mo fakangatangatá (feitu'u te ke ala toutai pe fāngota aí).

Ngaahi me'a ke manatu'i:

- ko e maumaulo hano fakatau atu pe fakafetongi pa'anga pe koloa ha ika na'e ma'u mei he toutai fakatāutahá;
- 'e ala hoko ha faka'ilo, tautea pa'anga pe fa'ao 'o ha koloa tupu mei hano maumau'i 'o e ngaahi tu'utu'uni;
- ko kinautolu tonu pē na'a nau kau 'i hono toutai'i 'o e ika talá, 'uo maká, pe fingotá 'e lava ke lau ki he ola 'o e fāngotá 'o fakatatau ki he fakangatangata ki he lahi 'o e toutai 'i he 'aho takitaha;
- ko ha ika pe fingota na'e 'ikai fiema'u pe 'oku ta'efakalao (ko ha ika pe fingota hulu hake 'i he fakangatangata faka'ahó, ika kei iiki, ika na'e ma'u 'i ha kupenga mata iiki, ika na'e 'ikai taumu'a ke ma'u pe na'e hūnoa 'i he kupengá) kuo pau ke tukuanage pe fakafoki leva ia ki he potutahi na'e ma'u ai kinautolú, 'o tatau ai pē pe 'oku kei mo'ui pe kuo mate.

'E anga fēfē ha'á ku vakai ki he ngaahi tu'utu'uni?

Ko e tohi fakamatala ko 'ení ko ha tūhulu pē ia pe a'e malava ke 'ikai kau 'i ai 'a e ngaahi fakangatangata fakafeitu'u ia pe ko e ngaahi tu'utu'uni kuo liliu talu mei hono pulusí. Ke ma'u 'a e ngaahi tu'utu'uni fakamatala tā'etotongi 'i he telefoní (free smartphone app), pe ko ha'o vakai ki he 'emau uepisití pe 'a'ahi ki homau ngaahi 'ōfisi. Ki ha fakamatala lahi ange, vakai ki he takafi mui 'o e tohi fakamatalá ni.

Toutai Tu'uloa

Founga totonu ki hono alasi fakalelei 'o e iká pe fingotá

'E hoko 'a hono alasi mo tukuanage fakalelei 'o e iká pe fingotá ke lahi ange ai 'a honau faingamālie ke nau kei mo'ui ke tokoi toutai'i fakalao kinautolu 'i ha 'aho kehe. 'I he taimi 'oku alasi mo tukuanage ai 'a e iká pe fingotá, manatu'i:

- ngāue'aki ha nima viviku (pe kofunima viviku);
- ke fakaololo - fakamoulu hifo 'a e iká pe fingotá ki he vaí 'i he ofi taha ki he fukahi vaí 'e ala lavá;
- fakafoki 'a e iká pe fingotá 'i he ofi taha 'e ala lavá ki he feitu'u ne ma'u mei aí (tautefito ki he fingotá mo e 'uo maká);
- ko e founga lelei taha ke malu'i ai 'a e ika kei valevalé ko e faka'ehi'ehi meí he

• kamata'angá mei hano ma'u kinautolu. Kapau 'oku lahi fau 'a e ika pe fingota iiki 'oku ma'u, nga'unu atu ki ha feitu'u kehe, pe ngäue'aki ha mäta'u pe kupenga mata lahlahi ange.

Ki ha fakamatala lahi ange, 'oku 'i ai 'a e tühulu fakahinohino 'a e MPI ko e 'Fish Handling Guide' 'oku ma'u atu 'i he 'initanetí pe mei homau ngaahi 'ofisi.

Tokangaekina 'o e manupuna tahí

Ko e manupuna tahí 'oku nau mataotao 'i hono kilofi 'o e mounu mo e momo'i ika 'i he fukahi tahí pea 'e lava ke ma'u kinautolu pe te nau fihia 'i he ngaahi laine taumäta'u.

Vakai ki he founga ki hono ta'ofi 'a hono tohoaki'i 'o e manupuna tahí pea mo e founga ki hono alasi fakaalaala kinautolú 'i he www.southernseabirds.org

Ika Tala

Lahi taha 'o e mata'iika ki he 'aho takitaha mo e ngaahi fakangatangata ki he lahlahi 'o e iká

'I he Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá 'oku 'i ai 'a e fakangatangata ko e mata'iika tala 'e 30 ki he tokotaha, 'o lau ki ai 'a hono fakatahataha'i 'o ha ngaahi fa'ahinga ika 'oku hā atu 'i he Tépile 1 (kuo pau ke 'ona'a toe 'i ai ha hulu hake 'i he fakangatangata ki he fa'ahinga ika takitaha). Ko ika na'e ma'u mei he Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá kuo pau ke lau ia ki he fakangatangata faka'aho ki he ngaahi fa'ahinga 'o e iká 'i he FMA Tonga-Hahaké.

Manatu'i 'oku 'i ai 'a e ngaahi fakangatangata fakafeitu'u pe ko ha ngaahi feitu'u 'e tāpuni, vakai ki he konga ki he 'Ngaahi Feitúu Tāpuni mo Fakangatangata'.

Ika Tala	Lahi taha 'o e mata'iika ki he 'aho takitaha (ki he tokotaha)	Tu'unga nounou taha 'o ha mata'iika (cm)
'Alapakoa (Albacore tuna)	Vakai ki lalo*	—
Ika (Bass/Hapuku)	Vakai ki lalo*	—
Ngatala (Blue cod)	6	33
Ika (Blue moki)	10	40
Ika (Bluenose)	Vakai ki lalo*	—
'Anga (Blue Shark)	fa'ahinga 'anga lalahi 'e 1 fakakåtoa	—
'Anga (Bronze shark)	1	—
Ika (Butterfish/Greenbone)	10	35
Ika (Elephant fish)	5	—
Toke	6	—
Ika Lafalafa (tukukehe 'a e alí)	30	25
Kanahe	30	—
Mätaí (Hammerhead shark)	fa'ahinga 'anga lalahi 'e 1 fakakåtoa	—
Ika (Kahawai)	10	—
'Otule (Kingfish)	Vakai ki lalo*	75
Ika (Ling)	Vakai ki lalo*	—
'Anga (Mako)	fa'ahinga 'anga lalahi 'e 1 fakakåtoa	—
Ika (Marble fish)	30	—
Ika (Sea perch)	20	26
'Anga (Porbeagle shark)	fa'ahinga 'anga lalahi 'e 1 fakakåtoa	—
Ika (Red gurnard)	30	25

Ika Tala	Lahi taha 'o e mata'iika ki he 'aho takitaha (ki he tokotaha)	Tu'unga nounou taha 'o ha mata'iika (cm)
Ngatala kula		10
Ika (Red Moki)	Tapu ke toutai'i	—
'Anga (Rig)	3	—
Salamoni	2	—
Ali	30	23
Pupunga 'anga (School shark)	3	—
'Anga laumea fitu	fa'ahinga 'anga lalahi 'e 1 fakakåtoa	—
Fai	5	—
Palu	10	25
'Anga (Spiny dogfish)	15	—
Ika (Stargazer)	30	—
Ika (Tarakihí)	10	25
Lupolupo	30	25
'Anga (Thresher shark)	fa'ahinga 'anga lalahi 'e 1 fakakåtoa	—
Ika (Trumpeter)	15	35
Ika (Warehou)	15	—
Tangafa	30	—

* Fakangatangata faka'aho ko e mata'iika 'e 5 ki he tokotaha mo e lahi taha ko e mata'iika 'e 3 mei he fa'ahinga ika takitaha

Tangai fakalahi 'e taha ki he 'aho takitaha

Tänaki atu ki he ngaahi fakangatangata fakakåtoa 'i 'olungá, 'oku 'i ai 'a e fakangatangata faka'aho ki he mata'iika 'e 5 fakakåtoa ki he Ngatala, Hapuku, Bass, 'Otule, Ling mo e 'Alapakoa 'o oua 'e toe laka hake 'a e lahi 'o ha taha 'o e ngaahi fa'ahinga iká ni 'i he 3.

Ngaahi fakangatangata ki he 'anga lalahi 'oku toutai'i 'i ha fe'auhi

'Oku 'i ai 'a e fakangatangata faka'aho ko e 'anga 'e 1 ki he tokotaha fe'auhi toutai takitaha. ('Oku lau ki he 'anga lalahi 'oku toutai'i 'i ha fe'auhi 'a e: 'anga laumea fitu, 'anga mako, 'anga blue shark, 'anga mätaí, 'anga porbeagle mo e 'anga thresher).

Malu'i 'o e Ika Red Moki

'Oku 'ikai ngofua ki ha taha ke ne 'ave pe ma'u ha ika red moki.

Fua lõloa 'o e ika talá

Fua mei he mu'aihú ki he tu'unga vaeua'angamälie 'o e hikú ko ia 'oku hangë ko e tuo 'e mata'itohi 'V'.

Ngaahi Fakangatangata ki he Ika Talá

Ngaahi fakangatangata ki he salamoni quinnat

'Oku 'i ai 'a e ngaahi fakangatangata ki hono toutai'i 'o e salamoni quinnat. 'I he taimi 'oku toutai'i ai 'a e salamoni quinnat, kuo pau ki he kau toutai:

- ke nau ma'u, pe mapule'i 'a e 'akau taumäta'u 'osi fokotu'u kakato pea mo e laine taumäta'u 'e 1;

(Hoko atu 'i he tafa'aki 'e tahá)

- ke 'oua na'a nau ngäue'aki ha 'akau mo ha laine taumäta'u ke toutai'i'aki ha salamoni quinnat tukukehe kapau 'okú ne 'i loto 'i he mita 'e 15 meí he 'akau taumäta'u pea 'okú ne siofi tonu 'a e 'akau taumäta'u;
- ke nau ala ngäue'aki 'a e 'akau mo e laine taumäta'u kehe ke toutai'i'aki ha'a nō mounu, kaekehe pē 'e toe fakafoki he taimi pē ko iá ki tahi ha salamoni na'e ma'u 'i he laini ko iá.

Ngaahi fakangatangata ki he taumäta'u

'Oku kau ki he taumäta'u 'a hono ngäue'aki 'o e laine mäta'u taulaní (long line) pea mo e dahn (laine mäta'u li lolotó) kae 'ikai lau ki ai 'a e laine mäta'u fusi 'akáu (rod and reel) pe fusi nimá (hand lines). 'I he ngaahi feitu'u ko ia 'oku fakangofua 'i ai 'a e toutai taumäta'u, kuo pau ke lau ki ai 'a e ngaahi fakangatangata ko 'ení:

- 'e 'ikai ngofua ki ha taha ke ne ngäue'aki, pe ma'u, ha laine mäta'u laka hake 'i he tahá (tukukehe 'a e laine mäta'u fusi nimá pe 'i ha 'akau fusi);
- 'e 'ikai ngofua ki ha taha ke ne ngäue'aki pe ma'u ha laine mäta'u 'oku laka hake 'a e fo'i mäta'u áf 'i he 25;
- 'i he taimi 'oku laka hake ai 'i he toko tahá 'i ha vaka 'oku nau ngäue'aki ha laine mäta'u (tukukehe 'a e ngaahi laine mäta'u 'i ha 'akau fusi), kuo pau ke 'oua 'e toe laka hake 'i he laine 'e ua (tukukehe 'a e laine mäta'u 'i ha 'akau fusi) 'e ala ngäue'aki, taulani, pe 'e ma'u 'i he vaka ko iá;
- ko ha ngaahi 'utoni 'oku tau ai ha mäta'u kuo pau ke faka'ilongá'i lelei, lava 'o lau 'a e faka'ilongá pea tauma'u 'o hā ai 'a e ngaahi 'uluaki mata'itohi mo e fakaiku 'o e tokotaha toutai. 'E aonga foki ke 'así 'i ai mo ha fika telefoni.

Lí kupengá

'Oku tapui ke fai ha lí kupengá 'i he Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá.

Fingotá mo e Limú

Fakataputapui ki he Fingota mo e limu 'i Kaikourá Makatu'unga 'i he Mofuiké

'O Ko e 'élla ko ia 'oku kamata meí he Matätahi Marfellis ki he Vaitafe Conway 'oku tapui ai hono fängota'i 'o e ngaahi fa'ahinga 'o e fingotá mo e limú (tukukehe 'a e 'uo maká mo e mofisi (scampi)). Vakai ki he mape 'i lalo. Ko e fakataputapui ni 'oku fiemá'u ia ki hono fakaakeake 'o e 'éliáni meí he mofuiké na'e hoko 'i Kaikourá 'i he 'aho 14 'o Növema 2016.

'Elia fakatapua Matätahi Marfellis ki he Vaitafe Conway

- Ko e 'élla 'oku tapui ai hono fängota'i 'o e fingotá mo e limú 'i he vaha'a 'o e Matätahi Marfellis mo e Vaitafe Conway 'o a'u ki he mama'o ko e maile tahi 'e fá.

'Oku tapu hono fāngota'i 'o e fingotá mo e limú kae 'oua kuo toe fanonganongo atu. 'Oku kau ki hení 'a e tukumisí.

Lī Tauhele Takulo (Potting)

I he ngaahi feitu'u ko ia 'oku fakangofua 'i ai 'a e lī tauhele takuló, kuo pau ke lau ki ai 'a e ngaahi fakangatangata ko 'ení:

- 'e ngofua ke ngāue'aki, fakatoka, pe ma'u 'e ha tokotaha fakatāutaha ha tauhele takulo 'o a'u hake ki he lahi ko e 3 'i ha fo'i 'aho 'e taha;
- ko e ngaahi tahele taukolo mo e 'utoni faka'ilonga kotoa pē kuo pau ke faka'ilonga'i lelei, lava 'o lau 'a e faka'ilongá pea tauma'u 'o hā ai 'a e ngaahi 'uluaki mata'itohi mo e fakaiku 'o e tokotaha toutai;
- 'e lava 'e ha toko ua pe tokolahí ange ai meí ha vaka toutai 'o ngāue'aki, fakatoka, pe ma'u ha tauhele takulo 'o a'u hake ki he lahi ko e 6 'i ha fo'i 'aho 'e taha kaekehe pē kuo hā honau hingoa'i he tauhelé pea 'oku 'ikai 'ova hake 'i he tolú 'a e tauhele 'a e tokotaha;
- 'e lava ke ngāue'aki 'a e tauhele fakatētē fuopotopotó (bobs and ring pots) ke toutai'aki 'a e 'uo maká kā kuo pau ke kei lau pē ki hení 'a e ngaahi fiema'u mo e fakangatangata ki he lahi 'o e tauhelé;
- ko e ngaahi tauhele 'oku ngāue'aki ki hono fāngota'i 'o e 'uo maká 'oku 'i ai honau ngaahi fiema'u pau ki he hao'anga ku tu'a ki he 'uó – vakai ki he konga 'Rock Lobster' ('Uo Maká);
- 'e lava ke ngāue'aki 'a e ngaahi tauhele takulo ki he ngaahi fa'ahinga kehekehe 'o e paká pe 'uó (cod pots, crab pots etc). 'Oku faka'atā kinautolu meí he ngaahi fiema'u ke 'i ai ha ngaahi ava hao'anga ki tu'a kā 'e kei lau pē ki hení 'a e ngaahi fiema'u kēhē (hangē ko e ngaahi faka'ilongá mo e fakangatangata ki he lahi 'o e ngaahi tauhelé).

'Uo Maka

Fakangatangata 'o e lahi 'o e fāngota Ki he 'aho takitaha

'E 'ikai ngofua ki ha taha ke ne 'ave pe ma'u ha fo'i 'uo maka lahi hake 'i he 6 (fakataha'i) 'i hení 'a e ongo fa'ahingá lōua) 'i ha fo'i 'aho 'e taha.

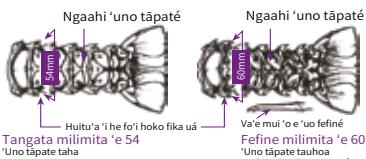
'E 'ikai ngofua ke ma'u 'e ha taha ha 'uo maka 'i ha tu'unga 'e 'ikai lava ai hono fua 'o hono fuolahí 'i he tafa'aki ki tahi 'o e laine taumālie 'a e tahí.

'Oku 'i ai 'a e tu'unga mā'olunga taha ki he fāngota tātānakí ko e 'aho 'e 3 (fo'i 'uo huihuia 'e 18).

Tu'unga fuosi'i taha ki he 'uo maka huihuá (spiny rock lobster)

Fua 'i ha laine fakahangatonu 'i he vaha'a 'o e ongo fo'i tefto'i huitu'laláhi 'i he konga hono ua 'o e hiku.

Tu'unga maokupu nounou tahá: tangatá ko e milimita 'e 54 pea fefiné ko e milimita 'e 60.

Ngaahi Fakangatangata ki he 'Uo Maká 'Uo maka 'oku malu'i

Ko e ngaahi fa'ahinga 'uo maka 'i lai'ó 'oku malu'i ia 'i he laó pea kuo pau ke fakafoki leva ia ki he tahí:

- 'uo maka kei fuiiki;
- 'uo maka fefine 'oku 'i ai hono fua 'i tu'a hono 'unó ('oku fua 'eni 'i hono lalo keté 'i lalo 'i he hiku');
- 'uo maka kei unu hono ngeesi;
- 'uo maka 'oku 'ikai lava ke fua hono fuolahí (hangē ko ha maumau kuo hoko ki hono hiku 'o 'ikai lava ai ke tonu hono fua hono fuolahí).

Ngaahi fakangatangata fakalūkufua

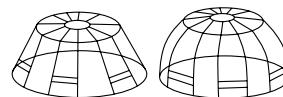
I he ngaahi feitu'u 'oku lava 'o fāngota'i 'ai 'a e 'uo maká, kuo pau ke lau ki ai 'a e ngaahi fakangatangata ko 'ení:

- 'e 'ikai ngofua ke ma'u 'e ha taha ha 'uo maka 'i ha tu'unga 'e 'ikai lava ai hono fua 'o hono fuolahí 'i he tafa'aki ki tahi 'o e laine taumālie 'a e tahí;
- ko e ngaahi lupu pe maea pē 'oku to'oto'o he nirmá 'e ala ngāue'aki. Ko e lupu pe maea fana sipilingí 'oku tapui ia;
- kuo pau ke 'oua 'e ngāue'aki ha tao pe nānau fāngota 'e ala maofa ai 'a e nge'esí 'o e 'uo maká. Ko hono ma'u 'o ha 'uo maka na'e hoka tao'í ko ha maumaula ia;
- kuo pau ke 'oua 'e to'o/ta'aki 'a e fua tu'a pe konga fa'o'anga fuá meí ha 'uo maka.

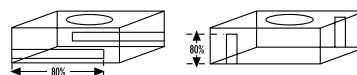
Tauhele takulo ki he 'uo maká

Ko e tauhele takulo ki he 'uo maká 'oku 'uhinga ia ki ha tauhele, tatau ai pē pe 'oku fakamounu pe 'ikai, 'a i 'a ala hū ki ai pe 'e hao 'o nofo 'i ai ha 'uo maka; pea 'oku kau ki ai ha ngaahi nānau fāngota kehe te ne lava 'o ma'u, pukepuke pe tauhi 'i ai ha 'uo maka. Ko e tauhele 'uo maka kotoa pē kuo pau ke 'i ai ha avaava hao'anga ki tu'a (fakamatapā). Ko e ngaahi avaava ko 'ení 'i he tauhelé kuo fo'u ke faingofua ha hao ki tu'a 'a e 'uo kei fuiiki. Kuo pau ke 'oua na'a 'ai ha avaava hao'anga 'i olunga pe 'i he takele 'o ha tauhele. Ko e ava hao'anga kotoa pe kuo pau ke 'i he lahi 'oku 'ikai toe si'i hifo 'i he milimita 'e 54 maokupu mo e milimita 'e 200 lōloa.

Tauhele fuopotopoto pe fua hangé ha taungahoné: kuo pau ke 'i ai 'a e avaava hao'anga 'e 3 pe lahi ange (tukukehe hono ngutú).

Tauhele tapafā-tatau pe tapafa loloa: kuo pau ke 'i ai 'a e ava hao'anga 'e 2 pe lahi ange (tukukehe 'a e ngutú) 'i he mata fehangahangai 'o e tauhele. Ko e ava hao'anga takitaha kuo pau ke 'oua 'e toe si'i hifo 'i he pēsēti 'e 80 'o e mā'olunga pe lōloa 'o e mata 'o e tauhele 'oku 'i ai 'a e ava hao'angá.

Tauhele ueaa kasa'i: ko ha tauhele 'oku fa'u kotoa meí he ueaa kasa'i 'a ia ko hono aú 'oku 'ikai toe si'i hifo 'i he milimita 'e 54 maokupu pea milimita 'e 140 lōloa 'oku 'ikai fiema'u ha ava hao'anga ia ki ai. 'E ala ngāue'aki 'a e ngaahi tauhele ueaa kasa'i 'oku 'i ai hanau 'ufi'ufi pe 'aofi kaekehe pē 'oku tuku ta'e'ufi'ufi 'a e pēsēti 'e 80 'o hono ongo tafa'aki.

Ko e hā 'a e Lao ki Hono Kosi 'o e Manga'i Hiku (Telson)? Ko e telson ko e vaeua'angamalé ia 'o e tō'o e hiku 'o ha fo'i 'uo maka.

Ko hono kosi'i ko ia 'o e telson ko ha founiga ia ke faka'ilonga'iaki 'a e 'uo maka huihuá (spiny rock lobster) ke fakamahino na'e toutai'i fakatāutahá ia. Kuo kosi'i 'a e vahetolu 'e taha 'o e telson koe'uhí ke hā nounou ange ia 'i he ngaahi konga kehe 'o e tō'o e hiku. (Vakai ki he lau'itaá ki ha fakatātā ki hení)

'I he malumalu 'o e lao, ko e hili pē hanu vakai'i 'e ha tokotaha toutai kuo ma'u 'e ha fo'i 'uo 'a e lahi fe'unga fakalá, tu'unga tototon pe'a 'ikai toe kaunga ki ai ha ngaahi malu'i kehe ('a ia ko e 'i ai hono fua) kuo pau ke nau tu'usí leva 'a e vahetolu 'e taha 'o e telson.

'Oku 'ikai ngofua ki ha taha ke ne ma'u ha 'uo maka huihuá na'e 'ave meí he Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá kapau kuo te'eki ai kosi'i 'a e vahe tolu 'e taha 'o hono telson.

Foto: Professional Skipper magazine

Ngaahi Feitu'u 'oku Tāpuni mo Fakangatangatá

Ngaahi feitu'u 'oku tāpuni

Ko e ngaahi feitu'u 'oku tāpuni' 'oku tapui ia ke fai ha toutai ai. 'E ngali ko e tāpuni 'ení 'e he MPI ko ha ngaahi feitu'u 'oku tapui pe 'e he Department of Conservation (DOC) ko ha ngaahi faka'atāngá pe fakatolonga'anga ki he ngaahi me'amo'ui 'i tahí (marine reserves). Ki he ngaahi fakaikiiki kakato ki he ngaahi fakatolonga'anga me'amo'ui 'i tahí, fetu'utaki ki he DOC.

Ngaahi feitu'u 'oku fakangatangatá

Ko e ngaahi feitu'u 'oku fakangatangatá ko e ngaahi feitu'u ia 'oku fakangatangata 'i ai ha ngaahi founiga toutai pau ('o hangē ko e lī kūpengá) pe 'oku kehekehe 'i ai 'a e ngaahi fakangatangata ki he lahi 'o e ika pe fingota 'e ala ma'u 'o 'avé. 'Oku kau ki hení 'a e ngaahi Mātitai mo e Taiāpuré. Ko e ngaahi feitu'u 'e ni'ihi 'oku fakangatangata 'i he Potutahi Fakafeitu'u 'o Kaikourá 'oku hā atu ia 'i lalo. Kaekehe, ko e ngaahi tūhulu pē 'ení ia. Vakai'i 'a e ngaahi fakangatangata fakafeitu'u pea mo e ngaahi feitu'u na'e tokī tāpuni kimui ní 'aki ha'o fetu'utaki ki he 'ofisi ofi taha atu 'o e MPI pe ko e DOC.

Ngaahi feitu'u 'oku fakangatangatá

Mape 1: Oaro Mātitai mo e Oaro-Haumuri Taiāpure – 'ikai ha liliu ki he ngaahi tu'utu'uni ki he toutai fakatāutahá ('Okatopa 2014).

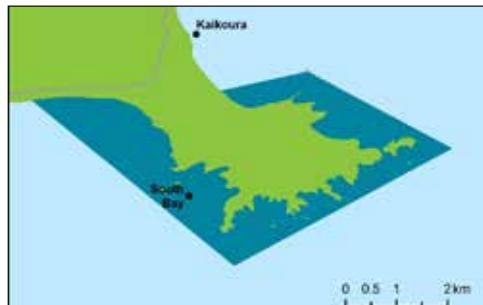
Mape 1: Oaro Mātaitaī mo e Oaro-Haumuri Taiāpure

Mape 2: Mangamaunu Mātaitaī mo e Te Waha o te Marangai Mātaitaī – ‘ikai ha liliu ki he ngaahi tu’utu’uni ki he toutai fakatāutahá, ‘ikai ngofua ha toutai fakatau (‘Okatopa 2014).

Mape 2: Mangamaunu Mātaitaī mo e Te Waha o te Marangai Mātaitaī

Mape 3: Te Taumanu o Te Waka a Māui Taiāpure – ‘ikai ha liliu ki he ngaahi tu’utu’uni ki he toutai fakatāutahá (‘Okatopa 2014).

Mape 3: Te Taumanu o Te Waka a Māui Taiāpure

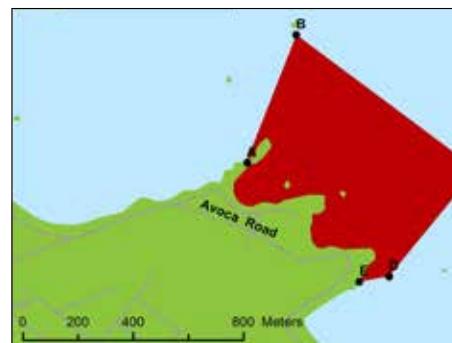
Ngaahi feitu'u 'oku tāpuni

Mape 4: Hikurangi Marine Reserve – ‘oku tapui ‘a e toutai kotoa pē.

Mape 5: Rahui – ‘oku tapui ‘a e toutai kotoa pē.

Mape 4: Hikurangi Marine Reserve – ‘oku tapui ‘a e toutai kotoa pē. ‘Oku faka’ilonga’i ‘aki ‘i ‘uta ha ngaahi faka’ilonga tapatolu lalahi lanu engeenga.

Mape 5: Rahui

Ta'ota'ofi 'o e Kaiha'a

‘Oku fatongia’aki ‘e he MPI ‘a hono malu’i ‘o e ngaahi ma’u’anga ika mo e fingota fakafeitu’ú pea mo hono ta’ofi ‘o e ngaahi ngāue tā’efakalao ‘o hangē ko e kaiha’á. Ke fakahoko ‘ení, ‘oku fiema’u ‘e he MPI ke ke lipooti atu ha ngaahi ngāue ngalikehe pe tā’efakalao ‘i ho feitu’ú.

Kapau te ke sio ‘o ‘ilo ha kakai ‘oku nau ngāue ta’efakalao, ‘o nau ‘ave ha toutai ‘oku hulu hake ‘i he ngaahi fakangatangata faka’ahó pe ko ha ika pe fingota kei iiki pe fakatau atu pe fakafetongi’aki ‘enau toutai, kātaki ‘o lipooti atu ‘eni. ‘E tauhi ke mātu’aki fakapulipuli ha fakamatala na’e ‘omai.

Lipooti atu ha kaiha’á, ngāue ngalikehe pe ta’efakalao – telefoni ki he 0800 4 POACHER (0800 476 224).

Ke ke Ma’u Faingofua ‘a e Ngaahi Tu’utu’uni ‘a Nu’u Sila ki he Toutai

Ko e tohi fakamatálá ni ko ha fakanounou ia ki he ngaahi tu’utu’uni ki he toutai fakatāutahá ki he Potutahi Fakaneitou ‘o Kaikourá. Ko ha tūhulu pē ia pea ‘e malava ke ‘ikai kau ‘i ai ‘a e kotoa ia ‘o e ngaahi fakangatangata fakafeitu’ú pe ko e ngaahi tu’utu’uni kuo liliu talu mei hono pulusi ‘o e tohi ni. Ke ma’u ‘a e ngaahi tu’utu’uni fakamuimuitahá, vaka’i ‘a e ngaahi tu’utu’uni ‘i he taimi kotoa pē ‘okú ke toutai aí.

Ngāue’aki ha taha ‘o ‘emau ngaahi sēvesi TA’ETOTONGI:

- **‘Ohifo meí he ‘inianeti’** ‘emau polokalamā app ta’etotongi ‘aki ha’o text ‘a e fo’i lea ko e ‘app’ ki he 9889 PE ‘aki ha’o hiki ‘a e ‘ata (scan) ‘o e kouti QR. ‘E kei ngāue pē ‘a e app ‘o tatau ai pē kapau ‘oku ‘ikai ha netiueka.
- **Text ta’etotongi** ‘a e hingoa ‘o e ika pe fingota ‘okú ke toutai’/fāngota’í (hangē ko e blue cod pe paua) ki he 9889 pea ma’u atu mei ai ‘a e text fakafoki ki he lalahi fakalao mo e fakangatangata faka’ahó.
- **Vakai ki he www.mpi.govt.nz/fishingrules**
- **‘Imeili ki he recfishingteam@mpi.govt.nz** ke ma’u atu ai ‘a e ngaahi ongoongo fekau’aki mo e ‘elia ‘okú ke ‘i ai.
- Muimui ki he taha ‘o ‘emau ngaahi peesi Facebook MPI Fisheries (Toutai):

MPI Fisheries – Northland
MPI Fisheries – Nelson/Marlborough/Kaikoura
MPI Fisheries – Canterbury/Westland

Fetu’utaki ki ho’o ‘Ofisi Fakafeitu’ú

Kaikōura Office (03) 319 6569

114 Beach Road, Kaikōura

Christchurch Office (03) 339 3662

14 Sir William Pickering Drive,

Burnside, Christchurch

Blenheim Office (03) 579 1088

State Highway 1, Main Road, Blenheim